

H
534
~~2128~~
158 $\frac{4}{38}$ 1873

1873

Robert H. Tuck
Baltimore, Md. 1916

2128

Gesti=ma rahwa

Kalender

ehf

Zäht = ramat

1873

aasta peale, pärrast meie

Issanda Iesusse Kristusse sündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

Keiserliku Aawaliku
Rm-kogu kink. 1916.

Tallinnas.

Trükitud J. H. Gresseli kirjadega.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38160

Märtide jelletamine.

 Noor=ku.	 Täis=ku.
 Eestimene werend.	 Wiimne werend.
p. pärrast.	e. l. enne lõunat.
p. l. pärrast lõunat.	p. Pühha.

Aasta muutmised.

Kewwade hakkab 8. Paasto=ku päwal, kello 2, 31 minutit p. l.
Sui hakkab 9. Jani=ku päwal, kello 11, 4 minutit e. l.
Süggise hakkab 11. Mihkli=ku päwal, kello 1, 14 minutit e. l.
Talwe hakkab 9. Jõulo=ku päwal, kello 7, 11 minutit p. l.

Jõulo= ja Wafila=päwa wahhel on: 8 nädalat 1 päwa.

Päwa= ja Ku=warjutamised.

Sel 1873 aastal on kaks Päwa= ja kaks Ku=warjutamist, neist on agga need 1 Päwa= ja 1 Ku=warjutamine meie maal nähha. Päwa=warjutamine on 14 Pehe=ku p. kello 9 e. l. Ku=warjutamine on 23 Wina=ku päwal kello pool 6 p. l.

Ajaarw jel aastal.

Pärrast meie kalli Isjanda Jესუსე Kristusე sündimist on tännawo aasta	1873
Mailma lomiseft	5822
Pärrast Kristiusso tullemist Riamae	682
Pärrast Tallinna ülessehitamist	654
Et ramatuid hakkati trükkima	433
Pärrast Eutterusე öige usso üleswõtmist	356
Pärrast wanna katko	216
Pärrast sedda, kui Doompä pöllend	189
Pärrast jure nälja hakkatust Ri- ja Tallinna=maal	178
Pärrast Peterburgi linna ehitamist	170
Pärrast teist katko	163
Pärrast sedda, kui meie Ma Wenne-rigi wallits. alla sai	163
Pärrast Tartu jure koli allustamist	71
Et Eesti=maal priust kulutati	56
Pärrast meie jure armolise Keisri Herra Aleksan- der II. Nikolajewitsi sündimist	55
Et Eihwlandi=maal priust kulutati	53
Pärrast Jummalatenistust ue kiriku=seaduse järrel	39
Pärrast Krimmi sõa hakkatust	20
Pärrast sedda, kui Keisri Herra Aleksander II. hak- kas wallitsema	19
Pärrast wiimse hinge kirjutust	15
Et Wenne=maal priust kulutati	12

Kaks ristifest (**) nädala pääwa aru-numri ees tähendawad, et on kiriku= ehk krouu=pühha, mis kirikus pühitsetakse; üks ainus (*) tähendab, et on mälestuse pühha, mis kirikus ei pühitseta, aga mil tohut ja looli ei peeta.

Kristusse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.		
**1 Esmasp.	Neäri pääw	 6, 2' p. l.
	Uita Summal!	
2 Teisip.	Abel, Set	Umbne
3 Keßknäd.	Enof	
4 Neljap.	Metusala	ilm
5 Rede	Simon	
**6 Laup.	3 Kunninga P.	ja

Jesüs 12 aastat wanna. Luf. 2, 41—52.		
7 Pühhap.	1 P. p. 3 R. P.	külmad
8 Esmasp.	Erart	päwad.
9 Teisip.	Peatus	 10, 10' p. l.
10 Keßknäd.	Paawli pääw	
11 Neljap.	Swraim	andwad
12 Rede	Rein	
13 Laup.	Hilarius	wahhel

Pulmad Kana-linnas. Ioan. 2, 1—11.		
14 Pühhap.	2 P. p. 3 R. P.	lund
15 Esmasp.	Tirik	faddada.
16 Teisip.	Risbert	 7, 6' p. l.
17 Keßknäd.	Tönnise pääw	

18 Neljap.	Alfel	
19 Rede	Sara	Wägga
20 Laup.	Waab. Sebast.	

Pealikust Kapernauma-linnas. Matt. 8, 1—13.

21 Pühhap.	3 P. p. 3 R. P.	fange
22 Esmasp.	Madlena	kül
23 Teisip.	Lotta	 11, 45' e. l.
24 Keßknäd.	Timoteus	
25 Neljap.	Paawli ümb.	ja
26 Rede	Polikarpus	
27 Laup.	Krisostom	lumme=

Kristus sunnib tuled. Matt. 8, 23—27.

28 Pühhap.	4. P. p. 3 R. P.	
29 Esmasp.	Samuel	faddo.
30 Teisip.	Adelgund	
31 Keßknäd.	An	 1, 12' p. l.

11el selle fu päwal tõuseb päike f. kahheksa 50 min., ja lähhäb loja f. kolm 29 min. — 11mal tõuseb päike f. kahheksa 33 min., ja lähhäb loja f. kolm 52 min. — 211el tõuseb päike f. kahheksa 11 min. ja lähhäb loja f. nelli 18 minutit.

1 Neljap.	Pirit	
*2 Rede	Küünla pääw	Kanged
3 Laup.	Hanna	

Wina = mäest. Matt. 20, 1—16.

4 Pühhap.	9 P. e. K. ül. P.	tuisud.
5 Esmasp.	Agata	
6 Teisip.	Tora	Külmad
7 Keisnäd.	Rikkart	
8 Neljap.	Salomon	 1, 2' p. l.
9 Rede	Polli	
10 Laup.	Kolastika	ja

Külwi = mehhest. Luf. 8, 4—15.

11 Pühhap.	8 P. e. K. ül. P.	pilwised
12 Esmasp.	Eulalia	
13 Teisip.	Elwine	ilmad.
14 Keisnäd.	Valentin	
15 Neljap.	Wäustina	 5, 1' e. l.
*16 Rede	Zula	
*17 Laup.	Konstantsia	Tuult

Pimmedast te äres. Luf. 18, 31—43.

18 Pühhap.	Paasto Pühha	ja
**19 Esmasp.	Simon Apost.	
20 Teisip.	Wastla pääw	lumme=
21 Keisnäd.	Tuhka pääw	
22 Neljap.	Peetri pääw	 3, 4' e. l.
23 Rede	Mina	
24 Laup.	Maddise pääw	saddo.

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

25 Pühhap.	1 P. Paastus	
**26 Esmasp.	Nestor	Behmed
27 Teisip.	Leander	
**28 Keisnäd.	Palwe pääw	ilmad.

1sel selle fu päwal tõuseb päike k. seitse 46 min., ja lähkääb loja k. nelli 46 min. — 11mal tõuseb päike k. seitse 19 min., ja lähkääb loja k. wiis 11 min. — 21sel tõuseb päike k. kuus 49 min., ja lähkääb loja k. wiis 34 minutit.

1 Neljap.	Albinus	 7, 24' e. l. Külmad
2 Rede	Medea	
3 Laup.	Kunigunde	

Kananea naesest. Matt. 15, 21—28.

4 Pühhap.	2 P. Paastus	ja selged päwad.
5 Esmasp.	Angelus	
6 Teisip.	Kotwrid	
7 Kesknäd.	Perpetua	 11, 59' p. l. Kange
8 Neljap.	Põri pääw	
9 Rede	Prudensius	
10 Laup.	Mikens	

Kristus ajab kurratid wälja. Luk. 11, 14—28.

11 Pühhap.	3 P. Paastus	Külm ja tuisk.
12 Esmasp.	Kregor	
13 Teisip.	Ernst	
14 Kesknäd.	Sakarias	 2, 33' p. l. Pehmed
15 Neljap.	Matilde	
16 Rede	Aleksander	
17 Laup.	Truta	

5000 meest sõdetakse. Joan. 6, 1—15.

18 Pühhap.	4 P. Paastus	ilmad. Heitlikkud
19 Esmasp.	Josep	
20 Teisip.	Olga	
21 Kesknäd.	Pent	 8, 15' p. l. ilmad.
22 Neljap.	Kawael	
23 Rede	Tiits	
24 Laup.	Kasimir	

Jesus kiirwidega wiisatud. Joan. 8, 46—59.

**25 Pühhap.	5 P. Paastus, Paasto Mar. p.	Pehmed ilmad.
26 Esmasp.	Manuel	
27 Teisip.	Kustaw	
28 Kesknäd.	Kideon	 11, 30' p. l.
29 Neljap.	Kido	
30 Rede	Udonis	
31 Laup.	Tetlaus	

1sel selle ku päwal tõuseb päike k. kuus 22 min., ja lähhab loja k. wiis 59 min. — 11mal tõuseb päike k. wiis 52 min., ja lähhab loja k. kuus 22 min. — 21sel tõuseb päike k. wiis 22 min., ja lähhab loja k. kuus 46 minutit.

Kristusse sisse-õitmisest. Matt. 21, 1—9.

1 Pühhap.	6 P. Paastus	Wihma,
2 Esmasp.	Pauline	
3 Teisip.	Berdinand	tuult
4 Keisnäd.	Ambrosius	
**5 Neljap.	Suur Neljapäaw	ja
**6 Rede	Suur Rede	
7 Laup.	Aron	lund.

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

**8 Pühhap.	Ülestõusmise P.	 7, 26' e. l.
**9 Esmasp.	2 Pühha	
*10 Teisip.	Esekiel	Uddused
*11 Keisnäd.	Leo	ja
*12 Neljap.	Julius	tuulsed
*13 Rede	Justinus	päwad.
*14 Laup.	Künni päaw	

Kinnipandud uksest. Ioan. 20, 19—31.

15 Pühhap.	1 P. p. ül. Pühha	 0, 21' e. l.
16 Esmasp.	Karijus	

**17 Teisip.	Rudolw	
18 Keisnäd.	Valerian	Wihma
19 Neljap.	Timon	ja
20 Rede	Jakobina	tuult.
21 Laup.	Adolarius	

Heast karjatsest. Ioan. 10, 12—16.

22 Pühhap.	2 P. p. ül. P.	 2, 12' p. l.
23 Esmasp.	Jürriku päaw	
24 Teisip.	Albert	Selged
25 Keisnäd.	Markuse päaw	ja
26 Neljap.	Esekiel	kännad
27 Rede	Anastasiu	sojad
28 Laup.	Witalis	päwad.

Ürrikese aja pärrast. Ioan. 16, 16—23.

29 Pühhap.	3 P. p. ül. P.	
30 Esmasp.	Graft	 12, 57' p. l.

Isel selle ku päwal tõuseb päike k. nelli 54 min., ja lähkäh loja k. seitse 9 min. — 11mal tõuseb päike k. nelli 26 min., ja lähkäh loja k. seitse 34 min. — 21sel tõuseb päike k. kolm 59 min., ja lähkäh loja k. seitse 55 min. tit.

1 Teisip.	Wolbri pääw	
2 Keßnäd.	Sigismund	
3 Neljap.	+ Leidminne	Willud
4 Rede	Tio	
5 Laup.	Rotard	ilmad.

Kristusße ärraminneiseft. Ioan. 16, 5—15.

6 Pühhap.	4 P. p. ül. P.	
7 Esmasp.	Ulrika	 12, 39' p. l.
8 Teisip.	Laas	
*9 Keßnäd.	Niggulas	Wihma
10 Neljap.	Kordian	ja
11 Rede	Pankratsius	tuult.
12 Laup.	Henriette	

Sigest pallumiseft. Ioan. 16, 23—30.

13 Pühhap.	5 P. p. ül. P.	
14 Esmasp.	Kristjaan	 Päwa-war.
15 Teisip.	Sohwi	10, 59' e. l.
16 Keßnäd.	Peregrinus	Kallid
		sojad

**17 Neljap.	Taewa min. p., (Suur + pääw)	päwad.
18 Rede	Erik	Pilwne
19 Laup.	Aggäus	taewas.

Rõmustajast Waimust. Ioan. 15, 26 kuni 16, 4.

20 Pühhap.	6 P. p. ül. P.	Uddune
21 Esmasp.	Pontufine	
22 Teisip.	Mili	 7, 59' e. l.
23 Keßnäd.	Desiderius	
24 Neljap.	Ester	ja
25 Rede	Urbanus	wihmane
26 Laup.	Eduard	ilm.

Pühast Waimust. Ioan. 14, 23—31.

**27 Pühhap.	Nelli Pühhi	Selged
**28 Esmasp.	2 Pühha	sojad
29 Teisip.	Mart	 11, 40' p. l.
30 Keßnäd.	Wikand	
31 Neljap.	Petronella	päwad.

Isel selle fu päwal tõuseb päike f. kolm 35 min., ja lähhab loja f. kahhefta 19 min. — 11mal tõuseb päike f. kolm 13 min., ja lähhab loja f. kahhefta 42 min. — 21sel tõuseb päike f. kaks 57 min., ja lähhab loja f. ühhefta.

1 Rede	Kotskal	Mürris=
2 Laup.	Martellus	

Jesús ja Nikodemus. Ioan. 3, 1—15.

3 Pühhap.	3 aino Jum. P.	tamissed
4 Esmasp.	Tarius	ja
5 Teisip.	Poniatius	 5, 11' p. l.
6 Keisnäd.	Artemius	wihma.
7 Neljap.	Eukretsia	
8 Rede	Medardus	Seitlik
9 Laup.	Pitkem pääw	

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19—31.

10 Pühhap.	1 P. p. 3 a. J. P.	ilm.
11 Esmasp.	Parnabas	 10, 51' p. l.
12 Teisip.	Pasilides	
13 Keisnäd.	Tobias	Sojad
14 Neljap.	Valerius	
15 Rede	Widi pääw	päwad.
16 Laup.	Justina	Kallid

Eurest õhto sõmaajast. Luk. 14, 16—24.

17 Pühhap.	2 P. p. 3 a. J. P.	sojad
18 Esmasp.	Homerus	ilmad.
19 Teisip.	Kerwasius	
20 Keisnäd.	Wlorentin	 0, 49' e. l.
21 Neljap.	Rael	
22 Rede	Karolina	Mürrista=
23 Laup.	Pasilius	

Kaddunud lambast. Luk. 15, 1—10.

**24 Pühhap.	3 P. p. 3 a. J. P.,	Jani pääw
25 Esmasp.	Webronia	Pilwised,
26 Teisip.	Jeremias	uddused
27 Keisnäd.	Ladislauš	 8, 12' e. l.
28 Neljap.	Josua	
*29 Rede	Peetri Pawli p.	ilmad.
30 Laup.	Lilla	

11el selle fu päwal tõuseb päike f. kaks 46 min., ja lähkääb loja f. ühheksa 14 min. — 11mal tõuseb päike f. kaks 45 min., ja lähkääb loja f. ühheksa 19 min. — 211el tõuseb päike f. kaks 52 min., ja lähkääb loja f. ühheksa 15 minutit.

Olge armolisest. Luf. 6, 36—42.

1 Pühhap.	4 P. p. 3 a. J. P.	
2 Esmasp.	Heina Maria p.	Umbne
3 Teisip.	Kornelius	
4 Keisnäd.	Ulrik	 10, 37' p. l.
5 Neljap.	Anselm	ilm.
6 Rede	Hektor	
7 Laup.	Demetrius	Kallid

Rohkest kallafagist. Luf. 5, 1—11.

8 Pühhap.	5 P. p. 3 a. J. P.	sojad
9 Esmasp.	Kirillus	
10 Teisip.	7 Wenda	päwad.
11 Keisnäd.	Eleanor	
12 Neljap.	Hindrik	 12, 13' p. l.
13 Rede	Marreta pääw	Mürrišta=
14 Laup.	Ponawent	minne

Wariseride õigusest. Matt. 5, 20—26.

15 Pühhap.	6 P. p. 3 a. J. P.	
16 Esmasp.	August	wihmaga.

17 Teisip.	Aleksius	Kaunid
18 Keisnäd.	Rosina	sojad
19 Neljap.	Widerika	
20 Rede	Elias	 4, 8' p. l.
21 Laup.	Daniel	

4000 meest sõdetakse. Mark. 8, 1—9.

**22 Pühhap.	7 P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
23 Esmasp.	Oskar	Pilwed
24 Teisip.	Kristina	näitawad
25 Keisnäd.	Jakobi pääw	mürri=
26 Neljap.	Anno	
**27 Rede	Marta	 3, 31' p. l.
28 Laup.	Plato	tamišt

Walle prohmetidest. Matt. 7, 15—23.

29 Pühhap.	8 P. p. 3 a. J. P.	
30 Esmasp.	Abdon	tulleswad.
31 Teisip.	Kristwrid	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kolm 7 min., ja lähhäb loja k. ühheksa 3 min. — 11mal tõuseb päike k. kolm 26 min., ja lähhäb loja k. kahheksa 45 min. — 211el tõuseb päike k. kolm 48 min., ja lähhäb loja k. kahheksa 23 min.

1 Keßnäd.	Peetri wang.	Seitlik
2 Neljap.	Hannibal	
3 Rede	Cleasar	 6, 20' e. l.
4 Laup.	Dominißus	ilm.

Illekohtusest maja-piddajast. Euf. 16, 1—9.

5 Pühhap.	9 P. p. 3 a. J. P.	
**6 Esmasp.	Eugenius	Kallid
7 Teißip.	Uline	
8 Keßnäd.	Kerhard	
9 Neljap.	Romanus	sojad
10 Rede	Lauritse pääw	
11 Laup.	Herm	 3, 10' e. l.

Jerusalemma ärrarikmifef. Euf. 19, 41—48.

12 Pühhap.	10 P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
13 Esmasp.	Ello	
14 Teißip.	Eusebius	Wihma
**15 Keßnäd.	Muffi Maria p.	ja
16 Neljap.	Isaf	

17 Rede	Willibald	
18 Laup.	Veno	tuult.

Wariserift ja tõlnerift. Euf. 18, 9—14.

19 Pühhap.	11 P. p. 3 a. J. P.	 5, 27' e. l.
20 Esmasp.	Pärnard	
21 Teißip.	Rut	Selge
22 Keßnäd.	Wilibert	taewas
23 Neljap.	Sakeus	ja
24 Rede	Pertli pääw	
25 Laup.	Ludwig	 10, 48' p. l.

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31—37.

**26 Pühhap.	12 P. p. 3 a. J. P.	
27 Esmasp.	Kebhard	kaunid
28 Teißip.	Augustin	
*29 Keßnäd.	Joan. huffam.	head
**30 Neljap.	Benjamin	
31 Rede	Rebekka	ilmad.

1fel selle fu päwal tõuseb päike k. nelli 9 min., ja lähhäb loja k. seitse 59 min. — 11mal tõuseb päike k. nelli 36 min., ja lähhäb loja k. seitse 27 min. — 21fel tõuseb päike k. nelli 58 min., ja lähhäb loja k. kuus 58 minutit.

1 Laup. | Eskidius | ☾ 4, 20' p. l.

Preestrist ja lewitist. Luf. 10, 23—37.

2 Pühhap.	13 P. p. 3 a. S. P.	Uddused
3 Esmasp.	Reinard	
4 Teisip.	Kai	ja
5 Kesknäd.	Moses	
6 Neljap.	Magnus	willud
7 Reede	Regina	
*8 Laup.	Maria sünd.	ilmad,

Kümnest piddali = többisest. Luf. 17, 11—19.

9 Pühhap.	14 P. p. 3 a. S. P.	☉ 7, 30' p. l.
10 Esmasp.	Pöri pääw.	
11 Teisip.	Gobald	wahhel
12 Kesknäd.	Sirus	
13 Neljap.	Amatus	wihma,
*14 Reede	† üllendaminne	
15 Laup.	Nikodemus	wahhel

Mammonast. Matt. 6, 24—34.

16 Pühhap. | 15 P. p. 3 a. S. P. | kanged

17 Esmasp.	Josepina	☾ 4, 35' p. l.
18 Teisip.	Kottlob	
19 Kesknäd.	Werner	tuled.
20 Neljap.	Wausta	
21 Reede	Mattensse pääw	Illusad
22 Laup.	Morits	

Raini-liina surnust. Luf. 7, 11—17.

23 Pühhap.	16 P. p. 3 a. S. P.	
24 Esmasp.	Joann. sam.	☉ 7, 11' e. l.
25 Teisip.	Kleowas	
*26 Kesknäd.	Harald	ilmad.
27 Neljap.	Adolw	
28 Reede	Wentsel	Wihma.
**29 Laup.	Mihkli pääw	

Wee = többisest. Luf. 14, 1—11.

30 Pühhap. | 17 P. p. 3 a. S. P. |

11el selle ku päwal tõuseb päike k. wiis 24 min., ja lähäb loja k. kuus 27 min. — 11mal tõuseb päike k. wiis 47 min., ja lähäb loja k. wiis 56 min. — 211el tõuseb päike k. kuus 11 min., ja lähäb loja k. wiis 26 minutit.

**1	Õsmasp.	Wolmar	 8, 5' e. l.
2	Teisip.	Woldemar	
3	Reknäd.	Jairus	Heitlik
4	Neljap.	Prants	
5	Rede	Wides	ilm.
6	Laup.	Luisa	

Suremast kääsust. Matt. 22, 34—46.

**7	Pühhap.	18 P. p. 3 a. J. P.,	Leikuse P.
8	Õsmasp.	Tomasia	Wihma
9	Teisip.	Tionisius	 12, 4' p. l.
10	Reknäd.	Mai	
11	Neljap.	Burkard	ja
12	Rede	Walwriid	tuult.
13	Laup.	Teresia	Wähhe

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1—8.

14	Pühhap.	19 P. p. 3 a. J. P.	külma.
15	Õsmasp.	Geddo	Uddused
16	Teisip.	Kallus	
17	Reknäd.	Leonhard	 1, 49' e. l.

18	Neljap.	Eufase pääw	ilmad,
19	Rede	Lutsius	
20	Laup.	Welsius	wahhel

Pulma rideft. Matt. 22, 1—14.

**21	Pühhap.	20 P. p. 3 a. J. P.	
	Eutteruse	õige usfo ülesw.	Pühha
*22	Õsmasp.	Kel	lumme=
23	Teisip.	Sewerin	 Ku-warjut. 5, 27' p. l.
24	Reknäd.	Salome	
25	Neljap.	Krispin	saosed,
26	Rede	Amandus	
27	Laup.	Kapitoliin	wahhel

Kunningamehhe pojast. Joan. 4, 47—54.

28	Pühhap.	21 P. p. 3 a. J. P.	wihma=
29	Õsmasp.	Engelbreht	saosed.
30	Teisip.	Abfalon	
31	Reknäd.	Wolfgang	 2, 27' e. l.

1fel selle ku päwal tõuseb päike k. kuu 34 min., ja lähhab loja k. nelli 57 min. — 11mal tõuseb päike k. kuu 59 min., ja lähhab loja k. nelli 29 min. — 21fel tõuseb päike k. seitse 25 min., ja lähhab loja k. nelli 2 minut.

1 Neljap.	Pühhade pääw	
2 Rede	Hingede pääw	Külmad,
3 Laup.	Kottlip	
Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23—35.		
4 Pühhap.	22 P. p. 3 a. J. P.	sandid
5 Esmasp.	Plandina	
6 Teisip.	Käspär	ilmad.
7 Keisnäd.	Baltasar	
8 Neljap.	Klaas	 5, 16' e. l.
9 Rede	Joobst	
10 Laup.	Martin Lutter	Wihma

Kohu = rahhast. Matt. 22, 15—22.		
11 Pühhap.	23 P. p. 3 a. J. P.	ja
12 Esmasp.	Jonas	
13 Teisip.	Arkadius	lund.
**14 Keisnäd.	Pridik	
15 Neljap.	Leopold	 9, 52' e. l.
16 Rede	Ottomar	
17 Laup.	Alweus	Tuuled.

Sairi türest. Matt. 9, 18—26.		
18 Pühhap.	24 P. p. 3 a. J. P.	Umbne
19 Esmasp.	Liisbet	
20 Teisip.	Amos	ilm.
**21 Keisnäd.	Maria ohwer.	 5, 59' e. l.
22 Neljap.	Setfilia	
23 Rede	Klement	
24 Laup.	Josias	ja

Hirmsast ärrakautamise-tööst. Matt. 24, 15—28.		
**25 Pühhap.	25 P. p. 3 a. J. P.	

Surnute mälestuse Pühha		
26 Esmasp.	Konrad	wägga
27 Teisip.	Setta	külm.
28 Keisnäd.	Künter	
29 Neljap.	Swert	 11, 33' p. l.
30 Rede	Andrefse pääw	

1sel selle ku päwal tõuseb päike k. seitse 52 min., ja lähhab loja k. kolm 37 min. — 11mal tõuseb päike k. kahhetja 18 min., ja lähhab loja k. kolm 14 min. — 21sel tõuseb päike k. kahhetja 39 min., ja lähhab loja k. kolm 1 min.

1 Laup.	Arend	Lund
Kristusse sisse = sõitmiseft. Matt. 21, 1—9.		
2 Pühhap.	1 Krist. tul. P.	tulleb
3 Esmasp.	Tali	ja
4 Teisip.	Parbo	külma.
5 Keisnäd.	Sabina	Behmed
*6 Neljap.	Niggola pääw	
7 Rede	Antonia	 8, 28' p. l.
8 Laup.	Maria sam.	ja
Lähhed enne wimist päwa. Luk. 21, 25—36.		
9 Pühhap.	2 Krist. tul. P., Pühhem p.	
10 Esmasp.	Judit	pilwised
11 Teisip.	Elso	ilmad.
12 Keisnäd.	Ottilia	Selge
13 Neljap.	Luutsla	
14 Rede	Nikasiuſ	 5, 44' p. l.
15 Laup.	Johanna	taewas

Joannes wangi = tornis. Matt. 11, 2—10.

16 Pühhap. | 3 Krist. tul. P. |

17 Esmasp.	Ignatſiuf	kauni
18 Teisip.	Kristow	külmaga.
19 Keisnäd.	Lot	
20 Neljap.	Abraam	
21 Rede	Toma pääw	 8, 24' e. l.
22 Laup.	Peata	

Joannesse tunnistuseft. Joan. 1, 19—28.		
23 Pühhap.	4 Krist. tul. P.	Tuisofed
24 Esmasp.	Adam, Ewa	külmad
**25 Teisip.	1 Jõulo Pühha	
**26 Keisnäd.	2 Pühha	ilmad.
27 Neljap.	Joan. Ewang.	
28 Rede	Süta laste p.	 11, 16' p. l.
29 Laup.	Noa	

Immekš-pannemiseft. Luk. 2, 33—40.

30 Pühhap. | Pühha p. Jõulo |

31 Esmasp. | Silwester |

1ſel ſelle ku päwal tõuſeb päike k. kahheſſa 53 min., ja lähhäb loja k. kaks 56 min. — 11mal tõuſeb päike k. ühheſſa 1 min., ja lähhäb loja k. kaks 58 min. — 21ſel tõuſeb päike k. ühheſſa 3 min., ja lähhäb loja k. kolm 7 min.

Wennema Ülemawalitseja suguselts.

Aleksander Teine Nikolajewits, Keiser ja keige Wennemägi wallitseja, ka Sleswih-Holsteini wallitseja Würst; sündinud 1818, Jüri-ku 17. päwal.

Maria Aleksandrowna, Keisri Praua, Hesseni Printsess; sündinud 1824, Heina-ku 27. päwal.

Nende lapsed:

Aleksander Aleksandrowits, Rigi pärria, Tšesarewits ja Suurwürst; sündinud 1845, Kiiunla-ku 26. päwal, ja temma Praua on:

Maria Weodorowna, Tanimaa Printsess; sündinud 1847, Talwe-ku 14. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1868, Pehhe-ku 6. päwal.

Georg Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1871, Jüri-ku 27. päwal.

Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1847, Jüri-ku 10. päwal.

Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1850, Neäri-ku 2. päwal.

Maria Aleksandrowna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1853, Wina-ku 5. päwal.

Sergei Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1857, Jüri-ku 29. päwal.

Paul Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1860, Mihkli-ku 21. päwal.

Keisri Herra wend:

Konstantin Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1827, Mihkli-ku 9. päwal, ja temma Praua on:

Aleksandra Jospowna, Sassen-Altenburgi Printsess; sündinud 1830, Jani-ku 26. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1850, Kiiunla-ku 2. päwal.

Olga Konstantinowna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1851, Leikuse-ku 22. päwal. Laulatud Krefa-ma Kuninga Georgi prauaks.

Wera Konstantinowna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1854, Kiiunla-ku 4. päwal.

Konstantin Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1858, Leikuse-ku 10. päwal.

Dmitri Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1860, Jani-ku 1. päwal.

Wjätšeslaw Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1862, Heina-ku 1. päwal.

Keisri Herra teine wend:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1831, Heina-ku 27. päwal, ja temma Praua on:

Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi Printsess; sündinud 1838, Pehhe-ku 21. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1856, Talwe-ku 6. päwal.

Peter Nikolajewits, Suurwürlst; sündinud 1864,
Keäri-ku 10. päwal.

Keisri Herra kolmas wend:

Mihail Nikolajewits, Suurwürlst; sündinud 1832,
Wina-ku 13. päwal, ja temma Praua on:

Olga Weodorowna, Padeni Prints; sündinud 1839,
Mihkli-ku 8. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurwürlst; sündinud 1859,
Jürru-ku 14. päwal.

Anastasia Mihailowna, Suurwürlsti Prints; sün-
dinud 1860, Heina-ku 16. päwal.

Mihail Mihailowits, Suurwürlst; sündinud 1861,
Wina-ku 4. päwal.

Georg Mihailowits, Suurwürlst; sündinud 1863,
Leikuse-ku 11. päwal.

Aleksander Mihailowits, Suurwürlst; sündinud
1866, Jürru-ku 1. päwal.

Sergei Mihailowits, Suurwürlst; sündinud 1869,
Mihkli-ku 25. päwal.

Keisri Herra õdde:

Maria Nikolajewna, Suurwürlsti Prints; sündinud
1819, Leikuse-ku 6. päwal. Laulatud õnna Keiserliku
Printsi Maksimilian Leöhtenbergi prauaks.

Temma lapsed:

Maria Maksimilianowna, Prints; sündinud 1841,
Wina-ku 4. päwal.

Nikolai Maksimilianowits, Prints; sündinud 1843,
Heina-ku 23. päwal.

Eugenia Maksimilianowna, Prints; sündinud
1845, Paasto-ku 20. päwal.

Eugeen Maksimilianowits, Prints; sündinud 1847,
Keäri-ku 27. päwal.

Sergei Maksimilianowits, Prints; sündinud 1849,
Jöulo-ku 8. päwal.

Georg Maksimilianowits, Prints; sündinud 1852,
Külünla-ku 17. päwal.

Keisri Herra teine õdde:

Olga Nikolajewna, Suurwürlsti Prints; sündinud 1822,
Leikuse-ku 30. päwal. Laulatud Wirtembergi Kuninga
Karel Wriidrik Aleksandri prauaks.

Keisri Herra õnna onno Praua:

Helena Pawlowna, Wirtembergi Prints; õnna Suur-
würlsti Mihail Pawlowitsi lest; sündinud 1806,
Jöulo-ku 28. päwal.

Temma laps:

Katarina Mihailowna, Suurwürlsti Prints; sün-
dinud 1827, Leikuse-ku 16. päwal. Laulatud Mel-
lenburg-Strelitsi-ma kuningliku Printsi Georg
August Ernst Adolw Karel Endwigi prauaks.

Kronopühhad,

mis ue kirkiko seadusse järele ka Ma kirkitutes tulleswad piddada:

1) Kiiinla-ku 19mal päwal. Meie sure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi wallitusse hakkatusse pääw.

2) Kiiinla-ku 26mal päwal. Tšesarewitši Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi, Wennerigi aujärje pärris pärria, sündimisse pääw.

3) Jüüri-ku 17mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja keige Wenne rigi Wallitseja Aleksander Nikolajewitsi sündimisse pääw.

4) Heina-ku 22sel päwal. Meie sure Keisri Praua Maria Aleksandrowna nimme pääw ja Tšesarewitši Suurwürsti Praua Maria Weodorowna nimme pääw.

5) Heina-ku 27mal päwal. Meie sure Keisri Praua Maria Aleksandrowna sündimisse pääw.

6) Leikuse-ku 26mal päwal. Meie sure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja Temma Abbikaja kromimisse pääw.

7) Leikuse-ku 30mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Aleksander Nikolajewitsi nimme pääw ja Tšesarewitši Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi, Wennerigi aujärje pärris pärria, nimme pääw.

8) Talwe-ku 14mal päwal. Tšesarewitši Suurwürsti Praua Maria Weodorowna sündimisse pääw.

 Needsumatsed Krono-pühhad petakse nenda kui Paasto jutluse päwad.

Teadaandmine,

mil ajal ramatuid Postimajas wasto wõetakse.

Wasto wõetakse:

Rahha, dokumentid, kindlamaks tehtud ramatud (mis eest 25 kop. hõbbe rahha tulles maksta) ja pakkid, mis Peterburgi- ehk Ria-liina, keige Wennemale ehk ülle rigi raja peawad sadetama, iggapääw kello 9 hommiko kunni kello 2 pärrast lõunat; ramatud ehk kirjad üksi iggale pole omma ja wõera male, iggapääw kello 9 hommiko kunni kello 2 pärrast lõunat ja kello 5 kunni kello 6½ öhto.

Ärrajadetakse keitsuggused kirjad.

Peterburgi, Warsau, Moskwa ja Baltistasse iggapääw.

Tartu ja Pihkwasse Restnädal ja Laupääwal, ja kunni Paidesse Esmaspääwal.

Ria Esmaspääwal ja Meljapääwal raske postiga, Needel ruttu ehk estahwetti postiga.

Sapsalo ja Wirtsusse Teisipääw, Meljapääw ja Laupääwal.

Liinas kui ka allewis on ulitsade äres mitmes kohhas Post-kastid, kus kirjad ja ramato louwert näitusels peale maltud, kuhhu ramatuid, kellel postmarkid peal on, wõib üllewelt fisse lasta, kust need iggapääw wälja wõetakse ja posti peale wiaffe, ja üllewal nimmetud arro järrel ärra sadend sawad.

Postid tulles Tallinna:

Peterburgist, Warsawist, Moskwest ja Baltiskist iggapäev.

Niaht Reljapääw ja Pühhapääwal raske post, ja Teisipääw esahwetti post.

Tartust ja Wihkwest Teisipääwal ja Reedel, Paides Pühhapääwal.

Hapsalust ja Wirtsust Teisipääw, Reljapääw ja Laupääwal.

Rihhelkonna postid.

Suuru: Uenlitjal Iesse majas № 14.

Jürrisse: Toompeal Baron Pahlua majasse.

Kurna: Krihi poodi wana turrul.

Balti raudtee.

1) Sõidu pilet maksab üksi jels korra, kui sedda ostetud.

2) Sõidu hind reisijatele on 1 klassis 3 kop., 2 klassis 2 $\frac{1}{4}$ kop. ja 3 klassis 1 $\frac{1}{4}$ kop. wersta pealt.

3) Lapsed alla 5 aastad sawad ilma rahhata eddasi witud. Lapsed 5 kuni 10 aastad wannad, makswad 1 ja 2 klassis pool, 3 klassis üks werend sõidu hinda.

4) Igga reisija võib üks puud (lapsed 5 kuni 10 aastased $\frac{1}{2}$ puda) raskust ilma maksuta kasa wõtta.

5) Pileti müminne saab 5 minutid enne ärra sõimist otsa; pakkide wasto wõtminne lõppeb 10 minutid enne ärra sõitmist

1. Tallinnast Baltiskisse.

S a m a d.	Rangel. Wersta.	Sõidu hind.					
		1 kl.		2 kl.		3 kl.	
		R.	R.	R.	R.	R.	R.
Tallinnast:							
Keila	25	—	75	—	57	—	32
Klogale	33	—	99	—	75	—	42
Baltiskisse	45	1	35	1	02	—	57

2. Tallinnast Peterburgi.

Tallinnast:							
Rasiko	28	—	84	—	63	—	35
Negwidule (Buffet) . . .	53	1	59	1	20	—	67
Tappale	73	2	19	1	65	—	92
Kadrina	86	2	58	1	94	1	08
Rakwerre (Buffet) . . .	98	2	94	2	21	1	23
Kabbala	114	3	42	2	57	1	43
Pütsile	135	4	05	3	04	1	69
Jõhwi (Buffet)	157	4	71	3	54	1	97
Waiwarra	173	5	19	3	90	2	17
Narwa (Buffet)	196	5	88	4	41	2	45
Jamburgi	218	6	54	4	91	2	73
Moloikowitsi	243	7	29	5	47	3	04
Wolo'owo (Buffet) . . .	266	7	98	5	99	3	33
Jeljawetinskaja	283	8	49	6	37	3	54
Gatschina	301	9	03	6	78	3	77
Zarskoje-Selo	323	9	69	7	27	4	04
Peterburgi	343	10	29	7	72	4	30

Teadaandmised lada-piddamistest.

Neäri-ku:

fu pääw.

7. Orgita-mõisas 2 päwa.
7. Tarto-liinnas 3 nädalat.
7. Ria-liinnas.
9. Berro-liinnas 3 päwa.
10. Saapsalu-liinnas 2 päwa.
17. Kollowerres 2 päwa.

fu pääw.

17. Länemaal 2 päwa.
20. Perno-liinnas 3 päwa.
25. Wolmeri-liinnas 6 päwa.
25. Willandi-liinnas 3 päwa.
26. Reblastes 2 päwa.
27. Karkwerre-liinnas 2 p.

Küünla-ku:

2. Paldiski-liinnas 2 päwa.	15. Wönnu-liinnas.
2. Willandi-liinnas 1 näd.	Audrus Rebe enne Wastla
2. Berro-liinnas.	päwa.
2. Waska-liinnas 8 päwa.	18. Jõhwis 2 päwa.
4. Tarto-liinnas 2 päwa.	Eihhola-liinnas, Esmaspääw
6. Paide-liinnas 2 päwa.	enne Wastla päwa.
6. Narwa-liinnas 4 päwa.	20. Ria-liinnas.
10. Kurrefare-liinnas 3 p.	22. Berro-liinnas 1 nädal.
12. Kurrefare-liinnas 12 p.	26. Kiwwilo-mõisas 2 päwa.
15. Willandi-liinnas 3 päwa.	27. Lemsali-liinnas.

Paasto-ku:

Kaplas Ihes Esmaspäwal 2 p.	pääw pärrast 3mat Pühha
Keila firrifo jures Esmas-	Paastus 2 päwa.

Jürri-ku:

10. Berro-liinnas 2 päwa.	23. Hannijõe-mõisas 2 päwa.

Lehhe-ku:

9. Wöbsus.	9. Rappinas.

Jani-ku:

fu pääw.

11. Wönnu-liinnas 7 päwa.
16. Karkwerre-liinnas 2 p.
20. Talliinnas 2 nädalat.
20. Paide-liinnas.
20. Ria-liinnas 3 nädalat.
23. Willandi-liinnas 2 päwa.

fu pääw.

24. Berro-liinnas.
26. Waska-liinnas.
27. Talliinnas 1 nädal.
29. Tarwaste-mõisas.
29. Tarto-liinnas 2 päwa.

Heina-ku:

1. Perno-liinnas 2 päwa.	20. Perno-liinnas 3 näd.
2. Karksti-mõisas.	dalat.
20. Ria-liinnas 3 p.	25. Wolmeri-liinnas.

Leikuse-ku:

9. Abseli-mõisas.	24. Rosfi-mõisas.
10. Waska-liinnas.	24. Rosse-mõisas.
10. Moisefaste-mõisas.	27. Ue-mõisas, Willandi-
10. Lemsali-liinnas.	maal.
10. Berro-liinnas.	27. Wastse-mõisas.
15. Helme-mõisas.	29. Kilingi-mõisas 3 päwa.
20. Ria-liinnas 3 päwa.	30. Kaanso-mõisas.

Mihkli-ku:

2. Abja-mõisas 2 päwa.	8. Tarto-liinnas 3 päwa.
2. Tammiste-mõisas.	8. Rastna-mõisas.
4. Rappina-mõisas 2 p.	9. Abseli-mõisas.
4. Sindimõisas.	9. Purtniku-mõisas.
6. Takeperri-mõisas.	10. Patkilla-mõisas.
8. Pölwe-firritu jures.	10. Paide-liinnas 2 päwa.
8. Rõuge-mõisas 8 päwa.	10. Kõo-mõisas.

fu pääw.

10. Mõnniste-mõisas.
10. Oldre-mõisas.
13. Wanna-Antsmõisas.
13. Põrawerre-mõisas.
14. Saapsalu-liinas 2 päwa.
14. Antso-mõisas.
15. Sallatsi-mõisas.
15. Kurrefare-liinas 3 p.
15. Korti-mõisas.
17. Põltsjama-mõisas.
17. Kirrepääl.
18. Andrus.
- Uemõisas 3mal Teisipäwal
- Mihkli-kuus 3 päwa.
20. Wendra-mõisas 2 päwa.
20. Narwa-liinas 4 päwa.
21. Wolmeri-liinas.

fu pääw.

21. Baldiski-liinas 2 päwa.
21. Senno-mõisas.
24. Pihhola-liinas 3 päwa.
24. Jõhwi 2 päwa.
24. Willandi-liinas 2 päwa.
24. Werro-liinas.
- Berno-liinas, Esmaspäaw
- enne Mihkli-päwa 2 p.
26. Talliinas 3 päwa.
29. Rakwerre-liinas.
29. Reblastes 3 päwa.
29. Keila firriku jures 3 p.
29. Tarto-liinas 3 päwa.
29. Mihkli-firriku jures.
29. Waska-liinas.
29. Wastse-mõisas.

Wina-ku:

4. Pühhajärwe-mõisas.	6. Tarwaste-mõisas.
4. Kollowerres 2 päwa.	9. Werro-liinas 3 päwa.
5. Rappinas 2 päwa.	9. Lemsali-liinas.
Raplas, Isel Redel pärrast	15. Orriku-mõisas.
Mihkli-päwa 2 päwa.	15. Lustiwerre-mõisas.
Jõekehimes, nädal pärrast	15. Weske-mõisas 2 päwa.
Mihkli-päwa 2 päwa.	22. Nissi firriku jures 3 p.
6. Lutsnifi-mõisas.	

Talwe-ku:

1. Tarto-liinas 2 päwa.	5. Paide-liinas 2 päwa.
5. Põrawerre-mõisas.	10. Werro-liinas 2 päwa.

fu pääw.

10. Mustwees.
15. Kiwvi-Wiggalas 2 p.
20. Waska-liinas 2 päwa.

fu pääw.

25. Wolmeri-liinas 3 päwa.
25. Willandi-liinas 3 päwa.

Jõul-ku:

5. Rappinas.	Krist. tul. Pühhal 2 p.
10. Wõnnu-liinas 2 päwa.	Berno-liinas, Esmasp. ning
10. Wõbsus.	Teisip. pärrast 3 Kr. tul. P.
10. Paide-liinas 2 päwa.	19. Reblastes.
Merjama firriku jures 3mal	27. Waska-liinas 10 päwa.

Jaggal aastal 25., 26. ehk 27. Jani-ku päwal, seddamõda kui kohto polest ette teada antakse, on Talliinas toom peal lossi howis hooste näitus ja pärrast sedda hooste rammu katsumine. Kellel keige parremad siin kubermangus kaswatatud hobbosed on, sawad aupalka. Enne kojo-miinemist wõiwad kes himmustawad hobbosid müa, osta ehk wahhetada.

 Kubermango kohto kässo järrele ei olle lubba, ei laupäwal egga Pühapäwal lata piddada, waid, kui nenda juhtub, peab sedda teise nädala esimesel argipäwal petama.

L u g e m i n e.

Kalewipoeg.

I.

Kalewipoeg oli üks wägew Gesslaste kuningas ehk wanem, kes weel sel aeal elas, kui ritred ehk mõisnikud meie maale asusiwad, ja tegi neile sagedaste palju hirmu, palawat ja wõrinat taha.

Saadjärwe juures Tartu linna lähedal pidas ta kord oma kahe wanema wennaga wõidu-katset, kes neist kuningaks pidi sama. Nemad hakkasiwad suuri raud kiwa üle seitsme wersta laia järwe wiskama. Wanem wend suudis oma kiwi aga kunni poole järweni wiskata; kiwi kukkus järwe, kus see weel praegu näha olla. Ja see pärast pidi iga üks, kes siis üle järwe sõitis, üks raha tüf sisse wiskama, kui õnnelikult sealt üle tahtis minna ehk tulla. Teine wend wiskas oma kiwi, mis kunni kümme sammu Tartu poole järwe ääre wette kukkus. Noorem wend aga wiskas

oma raud kiwi mitu sada sammu kaugele üle järwe. Sell' kombel oli noorem wend, nagu ka Wana Kalew jo ete kuulutand, kuningaks saanud.

Kui wõerad selle maale ähwardasiwad kurja ja paha teha, läks Kalewipoeg läbi Peipse järwe, sealt poolt äärest laudu tooma, et üht kindlat linna ehitada. 12 tosinat suuri sae laudu mehel turja peale laotud, tuli ta läbi Peipse järwe õnnelikult tagasi, ehk küll üks lausuja Alatskiwist, selle juuksed üles poole püsti kui kadaka põesas, pää otšas nagu pöppe sari, oma suure laia suu ja punnis lõugadega laenete sisse puhus, mis kui mäed üles tormasiwad, nõnda et need Kalewipoemale kunni niudeni lastjudes läksiwad. Siis pahandas wägew mees, tõmbas mõega tuppest, seda hirmsa nāuga nõida karistama; see aga näitas oma taldu ja pani plehku. Kalew puhkas siis wäsimusest ühe mäe kingu peal, mis selle nime al „Kalewipoea säng“ tuntakse. Seal uinus ta magama, ta suur mõel pahema külle peale pandud. Kui ta noorškas, et mäed wasta kõlasid, pööras soola-puhuja ehk -nõid tagasi ja warastas ta mõega ära, kui wanamees raskestes magas, mis ta aga lausumiseega tõsta wõis. Ta wedas seda mõeka enese taga lohinal ära, ja et see wāga raske oli, kukkus ta käest ühte jõke,

kust ta ei wõinud seda enam mite wälja tõmmata. Seda mõeka olla Kalewipoega onu Soome maal teinud, seitsme aasta sees seitsme sugusest rauast seitse kord seitsme nõia sõnadega iga pääw, ja see saand karastud seitsme wee sees: meres, Peipse- ja Würtz-järwes, Oma jões, Kuiva ja Põdja *) jões ja taewa ehk wihma weega. Kalewipoeg otis seda mõeka kaua aega taga, aga ilma asjata; wiimaks juhtus seda Kääpa **) jõe wee seest nägema wasta hiilgawad, ja mõlemad mehed hakkasiwad nüüd ühte wastastiku laulu peale, kelle sees awalikuts sai, et mõek ise sinna soowis jääda; selle pärast jättis ta selle mõega sinna seisma. Siis wõttis ta laua koorma jälle õlade peale ja astus edasi. Dhtuks oli ta Luga mõisa saanud, Palamuse kihelkonda, kus kolm nõia poega tema peale hakkasiwad, metsa puid juurikatega wälja kiskusiwad ja tema peale rookisiwad. Tema lõi ja kihutas neid oma laudadega põgenema, kui äkkiste üks madal peenike heal metsast ta meelt kiinnitas. See oli siili heal, kellele Wana-isa ehk taewa Taat loomade loomise juures polnud kasukat ehk karwu annud. Tänu

*) See jõgi jookseb põhja pool Würtz-järwe.

**) See jõgi on Saare mõisa juures Koeru kihelkonnas.

meelega wiiskas Kalewipoeg temale tüd oma kasukast, misest siilil tema offaline nahk nüüd on. Siis kapitises ja tegi ta omale keskset raba ühe uue fangi ehk aseme, õõ maja asemeks. Aga üks jagu seist liiwast, mis ta selle tarwis sinna tassis, jooksis läbi selle kasuka angu maha, kust ta tükki wälja tõmband ja siili peale wiiskand, kellest üks wäike mägi tema fangi ete sündis. Nõnda tõusis Sängmägi Luga mõisas. Siis läks ta Põltsama poole ühe koopa juurest mööda, Rabalas Põltsama ligidal. Seal nägi ta oma ees kolm noort meest ühe tule ja paja ümber istuwad. Neljandamal õhtul hingas ta rabas Piibe maantee ääres, mis Tallinnast üle Piibe Tartu läheb, seal kohas, kus nüüd Raudoja kõrts on. Kui Kalew tagasi koju tulli, ehitas ta ühe linna mere kaldale ja walitses sealt üle maa ja mere. Ja nõnda sai Tallinna alustatud.

II.

Asju mõisa juures tee peal, Rakwere ja Wäike-Maarja wahel, kuida ässitas ja ärritas ta sealt Soome lahesse tulnud waenlasi! Keegi poleks oma laenu jälle näinud, kui temale mite üks õnnetus ei oleks juhtunud. Tema kihutas oma suure hobusega waenlasi taga, et neid kätte

saada ja ära lõppetada; aga hobune kornistas, üppates ühe mäe pealt teise peale ja kukkus nõnda rängaste mägede kesk kohta, nii et jalad sügavasse maa sisse wauiswad ja ka hobuse kõht lõhki läks. Täis wiha seisis suur sõamees oma tru hobuse keha juures ja needis seda kohta nende sõnadega ära: „Jää sooks ja pori ehk mäda paigaks kunni maailma otsani ja ole konnade elu asemeks. Inimene põgenegu sinust ja pöörgu oma silmad ära sinust näutumast.“ Mäe juurest alla nähakse weel nüüd seda soopa ja pori kohta, mis Kalewipoea hobuse lõhki läinud kõhust tõusnud, ja seal lähedal neli kaewandust, mis ta hobuse nelja jala jällest tulnud on.

III.

Kui Kalewipoeg tük aega nüüdse Kadriina kihelkonnas elanud, ja kui ennast selle rahwa üle wihaстанд oli, tahtis ta seda maad ära rikkuda ja kündis selle pärast põllu maad oma suure hobusega ümber, needis ja tegi seda sooks. Siis lastis ta oma hoost rohu peale sööma ja sidus esimesed jalad kinni, et ta mite ära ei jookse ja heitis kesk-hommiku sööma peale puhkama. Ta hobu sai selle aea sees huntidest koiatud ja taga aetud ja jooksis ära; wautas aga iga hüppa-

misega kammitses jalad maa sisse, misest see mäekinkude rida Siimona kihelkonnas tõusnud. Viimaks sai hobu huntidest kinni wõetud ja ära murtud. Weril woolas maa peal kaugele laiale ja andis selle maa kohale „Laiwere“ nime. See maa on aga sest hobuse werest seekord nõnda rammunud saanud, et see weel nüüdki ilma sõnaku rammuta kõige paremat heina saaki annab. Siimonas peab Laiwere kõrwas weel üks „Kobu“ mägi olema, kus Kalewipoea hobuse kops olla maha jäänud.

IV.

Kalewipoeg oli siis Koiwa jõe ääre tagasi tulnud, kus üks tükk harimata maad seisis. Tema wägi oli raud=riide meeste läbi ära rikkutud ja ta elas siin kaladest ja wähtidest ja püüdis neid. Siis tuliwad tema juure kolm raud=riide meest ja kutsusiwad teda wälja — nende alla heitma. Tema aga andis neile ühe teotawa wastuse; wõttis esimese kinni ja keerutas teda ümber pää, ja sest tõusis üks wuhisemine, nõnda kui kottas läbi tuule lendab, ja siis tampis teda kunni rin-nuni maa sisse. Ja teist keerutas ta ümber ringi ja sest sündis kohisemine, nõnda kui torm männa latwadega mängib; seda tampis ta koonust saadik maa sisse. Selle peale keerutas ta

kolmandat, na mis wingus ja wilstas, kui wälgu lõõmise heal, ja ta tallas ja tampis teda nii sügawaste maa sisse, et aga tema raud tübara ots weel wälja jäi. See suur tüli sünnis Koinwa jõe ääres, kus nüüd mõisa sild on, paremat kät siit poolt kallast.

Kalewipoeg ja siil.

Kalewipoeg, Gestimaa kõige suurem sõamees, käis kord üht suurt laua koormat õlal kandes oma teed, kui temal kogemata üks wana hal mees, üks tugew ja kuri metsa-waim, wasta tuli, ja mõlemad läksiwad tuliste riidu ja tüllsise ja hakkasiwad teine teisega äkkiste wõitlema, mis juures hästi häid hoopu anti, nõnda et kaunis kaugele kuuldi. Kui Kalewipoeg kaua aega ilma asjata waenlase wasta wehkle nud, ja oma laua koormat õlal wõidu-riistaks pruukind, aga ifka lappite laudadega wana mehele wasta waland, na et matsud Tallinna kuulnud, aga oma waenlasele kõige vähemat häda ei wõinud teha, kuulis ta ligi pöesast üht healt, mis temale sosistas: „Oh rumalust! et raiu ommeti serwiti, serwiti!“ Kohe wõttis Kalewipoeg selle heale hea nõuu andmise järele teha, keda ta ei näinud, ja ennä, hoobid mõedusiwad ja pea oli waenlane wõidetud.

Siis hüüdis wõitja Kalew oma nõuu-andjat: „Kuule, kes ja oled, hea mees?“ Wastus käis: „Olen üks wäeti mehikene!“ Kalewipoeg ütles: „Tule siis wälja ja soowi omale üks kingitus so hea nõuu eest, mis ma sulle hea meelega tahan anda.“ Ja wäike loom wastas: „Ma häbenen wälja tulla, sest ma olen üsna halasti ja paljas, pole mul ühtegi keha katteks ja mul pole midagi warju kajakate, õv-kullide ja teiste metsa loomade — mo waenlaste — wasta!“ Siis kiskus Kalewipoeg omast kasukast siilu wälja ja wiiskas looma käte. Ja waata, wäikesel mehel nüüd ka tubli kasukas seljas, kui krabinal pöesast wälja tuli, polnud nüüd enam tarwis häbeneneda ega kedagi karta, waid kui keegi kallale kippus, tõmbas ennast kasuka sisse koku, nagu kera ja keegi ei woinud temale pärast enam midagi paha teha. Koer killkab ja haugub meie aenalgi tema kallal, aga peab ika werise ninaga ära minema. Ja see weike loom on — meie siil. Oma nime on ta aga Kalewipoea kasuka siilust saanud.

Kalewipoea surm.

Kalewipoeg oli, kui ta oma mõega Peipse randa jätnud, selle samma kohale õlnud: „Kui

see, kes sind kannud (ta arwas seda nõida), siit läbi jõe läheb, siis leika tema jalad alt ära." Kana aega peale selle käis ta ise kord lusti Peipse rannas, ja tahtis nüüd, ilma selle peale mõtlemata, et mõel seal sees oli, kellest ehk wõis kahju tulla, läbi jõe minna. Aga tema waheda teraga mõel leikas ta mõlemad jalad ära, nõnda et ta suure walu sees waljuste karjus, et kõik maailm wasta kõlas. Suure waewaga ronis ta jõest wälja ja wiskas ennast teadmata, kas sureb ehk elab weel, põllu peale pikkali maha ja soigus nõnda, et metsad kohasid. Tema keha kattis küllalt ühe wakka maa, aga ta surma walu soigumine täitis terve ruumi maa ja Jumala elu koha wahel. Kõik kaebtused ja leinamised tema pärast on kunni täna pääwani ulatanud ja saawad weel kaugemale kestma nii kaua kui Eestil keel weel saab maksma. — Ja siis tuliwad taewalikud sõbrad sinna ja walasiwad kosutawat elu rohtu tema haawade sisse. Aga need haawad oliwad suured ja sügawad ja selle pärast ka juba surma haawad. Siis seisib pea, see ita nii tugew keha liikumata seal maas; aga ta kustuwad silmad oliwad Wana = Issa elu aseme poole pöördud. Ja wana taewa Taat muretses tema eest, sest ta tegi tema keha jälle elawaks ja

lastis hinge selle keha sisse tagasi minna. Wägew mees oli suuri tegusid oma elu aéal küllalt teinud ja palju waenlasi ära wõitnud. Oles ta omas kutsmises laisk olnud, siis poleks ta seda kõik nii julgeste wõinud teha, mis ta on kõik teinud. Nüüd sai temale weel Wanataadi poolt suur ammet antud. Wana Tühi ja tema jüngrid Altnaa riigis on alati Jumala ja inimeste wastased olnud ja Kalewipoemale sai see auu ammet osaks, Altnaa wärawaid wahida, et Tühi ehk wanajättis sealt enam wälja ei peaseks.

Kõige täiemini ja selgemini on Kalewipoela elust lugeda „Kalewipoela Lauludes“, mis kuulus Biru laulik J. R. Kreutzwald wälja annud.

Lühidelt öelda, on Kalewipoela lugu meie rahwa ennemuistne jut, mis meie rahwa oma muistset elu-lugu tähendab, selle ühe inimese nime alla — Kalewipoeg — lühidet kogu pandud.

Wõidu küla muusekandidid.

Ühel mehel oli üks härg kes teda mitu aastat truiste teeninud, kelle jõud aga nüüd otse poole läind, nõnda et ta tööle enam ei kõlbanud. Siis tahtis peremees teda leiwast lahti lasta; aga härg sai aru, et tuul enam heast küllest ei

puhund, jooksis ära ja läks teele Võidu küla poole. „Seal“, mõtles ta enese kohta, „võid sa küla muusikandiks saada.“ Kui ta nattuke maad oli edasi läinud, leidis ta ühe jahi koera tee peal maoli maas olevat; see lõõtsutas ja puhkas väsimusest nagu koer, kes ennast kangeks jooksnud. „No, mis sa tuffud ja ähid siin?“ küsis härg. „Oh“, vastas koer, „sest et ma wana olen ja iga pääwaga nõdremaks lään, ei jätsa enam jahi peal käia ega joosta, mo pere-mees ja isand tahtis mind surruks lüa, see pärast olen ma eest ära lippanud ja pelgu pannud; aga misga pean nüüd omale leiba teenima?“ „Kas sa tead“, ütles härg, „mina lähen Võidu külasse, seal küla muusikandiks saada, tule minuga ligi ja hakka seal ka kaasa mängima.“ Koer oli selle üle rõõmus, ja läksiwad edasi. Natukese aea pärast kaugemale minnes nägi ta, et üks kass istus tee ääres ja näitas wälja, nagu oleks ta kolm pääwa wihma käes olnud. „No, mis sinul on risti põigeti ete tulnud, ja mis sul wiga on, et sa nõnda kurb oled?“ küsis härg. „Kes võib siis weel rõõmus olla, kui nõnda tahetakse krae waele walada,“ vastas kass; „et mul juba kauniste aastaid selja peale kogund, mo hambad juba tõnksiks läinud, ja ma istuksin

parem ahju taga ja kedrakäin seal, kui et ma rottide ja hiirede järel joosen, see pärast tahtis mo perenaene ja emand mind ära upputada; ma olen küll lahti peasnud ja lippama pannud, aga nüüd on hea nõuu kallis: mis nüüd peale hakata ja kuhu minna?“ „Tule meitega kaasa ja lähme Võidu külasse, sina mõistad ka jo kauniste heaste muusikat mängida ja oled ise äranis laulu peale märka meister, seal sa võid ka Võidu küla muusikandiks ja laulumehiks saada.“ Kassil oli selle kõne üle hea meel ja läks kaasa. Selle peale läksiwad need kolm põgenejat maa-meest, härg, koer ja kass ühest majast mööda, seal seisis maja kuf wärawa peal ja laulis nagu pulma mees kõigest jõust. „Sa karjud nõnda waljuste, et luust ja lihast läbi käib,“ ütles härg, „mis rõõmu wõi häda sul ees woi käes on?“ „Ma olen head ilma kuu-lutand,“ ütles kuf, „sest et meie maja emand tahab täna lapse nartsusi pesta ja kuivatada lasta; aga et homme püha pääwaks wõerad tulewad, siis pole ommeti maja emandal midagi halastust minu üle, waid on tüdrukule käsku annud, minu pää täna õhtu otsast ära lüa ja mind homme lõuna leemeks keeta; see pärast karjun nüüd weel mo wiimist pääwa kõigest jõust

nii kaua kui ma veel võin." „Tõho sõge, sa punapäa," ütles härg, „see ei lähe korda, tule meiega parem Võidu külasse, nattuke paremat kui surma, on igalt poolt leida. Sul on väga hea heal, ja kui meie ühes koos mängime ja wahel woid sa laulda ja meie aitame mängu riistadega kõrvasti, siis tuleb maailm kuulama ja mõtle, mis kontsertid meie siis võime anda; raha tuleb sisse, mis rabina." See nõu oli kuffele meele pärast, hüppas aia pealt maha, ja läksiwad kõik neli ühes koos edasi.

Nemad aga ei woinud mite ühe pääwaga Võidu külasse saada, ja tuliwad õhtuks tee ääre ühte metsa, kuhu n'ad võisiks jääda tahtsiwad. Härg ja koer heitsiwad ühe suure puu alla, kass ja kuf läksiwad üles puu otsa ja kuf lendas weel üles latwa otsa, kus tal kõige julgem oli olla. Enne kui ta magama uinus, waatas ta kord weel ümber ringi kõige nelja tuule poole, siis nägi ta eemal tuld põlewat ja hiiudis oma seltsi mehi, et wiist mite väga kangel üks maja olla, sest et tema läbi akna küünla tuld näha põlewat.

— Härg kargas kähku maast ülese ja ütles: „Siis peame kõik üles tõusma ja weel sinna minema, sest siin on õõ korter väga sant." Koer ütles: „Ja paar konta ja nattuke liha oleks mul

ka väga hea; sest mo kere on üsna tühi, nõnda et jo walguis läbi paistab." Müüd tõusiwad kõik kribina krabina ülese ja läksiwad sinna poole, kus tuli paistis, ja nägiwad seda pea kord korralt selgemaks ja suuremaks minewat, kunni n'ad ühe korraga Võidu külas oliwad ja esimise pere maja ete jõudsiwad, mis seest kaunis walge küünla tuledest oli. Härg, nende seast see kõige suurem, läks akna taha ja waatas sisse. „Mis sa waatad seal, lai-pää?" küsis kuf. „Ma waatan," wastas härg, „ma nään tuas üht kaetud lauda kena sõogi ja joogiga, aga mõrtsukad ja riisujad istuwad seal ümber ringi, muud kui panewad nahka, mis lagina." „See oleks midagi meie meestele," ütles kuf. „Ja jah, oh oleks meie seal!" ütles härg. Siis pidasiwad mehed nõu, kuidas seda pidiwad peale hakkama, mõrtsukaid ära ajada, kes Võidu küla oliwad ära riisunud ja ise sinna elama jäänud. Wiimaks leidsiwad ommeti ühe hea nõu ja abi. Härg tõusis püsti ja pani esimesed jalad akna peale, koer hüppas härja selga üles turja peale ja kass ronis jälle koera otsa, ja kõige wiimaks lendas kuf üles kassi pähä ja oli nagu teiste krooniks seal. Kui see kõik oli sündinud, hakkasiwad n'ad kõik ühe korraga peale, muusikat

mängima: härg röökis, koer aukus, kass karjus ja kuk laulis kõri põhjast nii kui wähe jõudis; siis kukkutasiwad n'ad endid nii suguse hirmsa kisa ja müraga läbi akna tuppä, nõnda et akna ruudid klirina maha kukkusiwad. Mörtsukad kohkusiwad selle koleda kisa ja karjumise pärast nõnda ära, et mõtlesiwad maja maha langewat ehk tondid sisse tulewat, ja jooksiwad kõik üle pää laela suure hirmuga wälja metsa ja jätsiwad sinna paika kõik maha, mis laua peal ja muial kohtas majas oliwad. Nüüd seadsiwad endid neli tee meest lauale ja wõtsiwad suure isu ja rõõmuga, mis järele oli jäänud ja söiwad nii suure isuga, nagu oleks n'ad neli nädalat üksi järke söömata — nälgas olnud.

Kui need neli mängi meest ehk muusekanti walmis söönud oliwad, kustutasiwad n'ad tule ära ja otsisiwad enestele magamise kohad wälja, iga üks oma loodud wiisi ja korra järele. Härg heitis rihale sõniku peale maha, koer manli ukse taha, kass lõukas se jõe taha ääre ja kuk lõsna otsele aampalgi peale; ja sest et n'ad kõik oma pikka tee käigist ja täiest wäsinud oliwad, uinusiwad n'ad pea ka magama. Kui kesk öö aeg mööda oli, ja mörtsukad kaugelt nägiwad, et tuld enam majas ei olnud ja kõik jälle rahus

ja waka oli, ütles mörtsukate päämees: „Meie ei oleks endid mite pidand nii hõlpsaste lastma pelgu ajada,“ ja kästis ühte sinna minna wakatama ja maja läbi otsima, kas need elukad pole ära läinud ja et wõiks jälle sinna tagasi elama minna. Saadik leidis kõik ees wait ja waka, läks tupä, tahtis tuld ülese wõtta ja wõttis ühe tule tikkü, ja et ta hülgawad, põlewad kassi silmad elawad tule sööd armas olewad, tahtis nende pealt hõlpsamini tikkuga tuld wõtta. Aga kass kohkus unest ülese, kargas kähku turtfudes wihaga mörtsuka silmi kinni, sülitas ja kratsis ta näo hirmus weriseks. Sest kass mõtlenud ennast pimedaks tahtma teha, kui mees taale tikkü silma pistnud. Siis kohkus mörtsukas üsna ära; jooksis walu pärast kiskendades ja tahtis rihalse uksest wälja lippata, aga koer, kes seal magas, kargas selle kisa peale ülese ja ammustas tema jala sisse; ja kui ta tahtis rihalt läbi wälja joosta, andis härg, kes seal sõniku peal maas puhkas, temale sarwega weel ühe tulise ja tugewa hoobi tagumise otsa peale. Kuk aga, kes sest karest oli koke unest üles ärkand ja pääst erguts saand, hüüdis ülalt lõsna otselt maha: „Kuk-kelegu!“ Siis jooksis mörtsukas kõigest jõust, kui wähe wõis, oma peremehe juure tagasi ja

ütles: „Oh ja kallid aeg, ei seal majas põle elu, seal istub üks wäga hirmus kuri nõid tuas ahju lõuka ääres, tulised filmad pääs, weel hullem kui meie kõik ühtekokku; see kargas minu näku kinni ja kiskis oma pika sõrmedega minu filmad kõik lõhki ja ukse taga seisis üks mees nuaga, see pistis mo jala sisse, ja rihal sõniku peal oli üks hirmus must kole mees pikali maas, see wirutas mulle pika puuga mööda puusa=luid, na mis üsna kõmises wasta ja ülal kattuse peal istus kohtumõistja, suur pik möel selgas, see karjus kõri põhast: „Tooge see koer mo kätte!“ siis põlnud muud kui panin plehku, ära tahtsid mo elu wõtta; nüüd olen ma üsna poolel tapetud“ j. n. e. Kui kõik mõrtsukad selle oma felttimehe suurt õnnetust kuuldsiwad, mis ta neile ägades ja soigudes kurtis, sest aeast saadik ei usaldand ega julgenud n'ad enam Wõidu külasse minna. Kõik oma küla rahwas, keda mõrtsukad sealt ära ajanud, kui seda head lugu kuulsiwad, tuliwad jälle tagasi, sinna elama. Ja neil neljal muusekandil oli wäga meele pärast, seal külas elada. Ma tulin alles eile sealt, kus ma seda tõe lugu kuulsin, mis ma teile täna juttustanud, ja mo suu suitseb ja maitseb praegu alles neist roogadest, mis ma seal süa sain.

Wiis sea jalga.

Üks herra, kes Tallinna lähedal elas, lastis oma aja sea ära tappa ja wastla pääwal sea jalgadest omale erne suppi teeta. Selle wähe sees, kui tüdruk kõõgist ära oli, läks herra kõõki, wõttis salaja paja seest ühe jala wälja, et teda naeru pärast hirmutada. Kui tüdruk leent liigutades seda leidis, et üks jalg pajas puudus, siis ta pani imeks, kuidas see tulnud ja kus see paja seest saanud; ja kui ta otsides seda ei leidnud, ega ei woinud arwata, kuidas see wigas tulnud, siis lippas ta kartuse ja truuse pärast sigade lanta, leikas ühe elawa sea alt jala ära ja wiskas seda sulps suppi pata. Herra aga, kes sest tüdruku tembuist ei teadnud, oli warssi selle peale oma nalja tööd tühjaks tembuks pidanud ja seda ära wõetud sea jalga jälle salaja katlasse tagasi pannud. Mo hea küll, leem sai walmis ja laua peale kantud ja maitstes wäga hea. Aga kuidas herra ära ehmatas ja imeks pani, kui wiis sea jalga leeme waagnas leidis, kui kord ka nende peale tuli. „Mis see on?“ küsis ta, „wiis jalga, Maari, kuidas see tulnud? mitu jalga on seal?“ „Eks herra seda ei tea, seal on ika neli jalga“, wastas tark kõõgi tüdruk. „Nüüd näate

herra, isegi: wiis jalga on siin; ja mina leidsin keetes kord pajas kolm jalga, ja et ma ei tohtind herrale öölda, kui kül paja hästi läbi sorisin, et üks jalg puudus, ja et ma ise ei tahtnud selle wiga pärast süüaluseks jääda, läksin kohe lauta, ja leikasin sea alt ühe jala ära ja panin pata. Aga ma ei mõista, kuidas see tulnud, et nüüd wiis jalga on; no olgu kuidas tahes, ommeti lugu tuleb viiete wälja: wiis jalga on herra nina ees ja kolm on lautas sea al, arwake järele 5 ja 3, kas põle kogu kahetsa, ja iga sea peale tuleb ita neli jalga, ja üks Te'e nä, kas aru põle õige, põle waja ega wiga ühtegi." Aga see hea ja tark herra karistas seega oma tüdrukut, kes nõnda tark oli ja nii hästi mõistis pääst arwata, seega, et ta pidi ise selle wiitendama jala ära sööma, mis ta tüdruk hea meelega tegi. Kui see oli sündind, andis ta alandlikult oma hea herra kaele suud ja ütles wäga mõistlikult: „Mit'umal"!

Kullamaa kirik.

Ühe kena sui pääwa aeal läksiwad kaks talumeest metsa tööle. Kui n'ad edasi käiswad, nägi-

wad n'ad ühes kohas metsas wäga palju nõeluksa ja hakkasiwad neid seal maha lööma. Mida enam n'ad neid ära hukkasiwad, seda rohkem neid weel sealt kohast maa seest wälja tuliwad. Wiimaks ilmus üks hirmus suur madu, kuld kroon pääs, kelle eest mehed kohe põgenema paniswad. See madu ajas nende järele, ja mehed, kui enam eest ära lippata ei woinud, pidiswad häda sunnil wiimaks wasta hakkama, kuidas wähe võimalik, oma elu peastma. Suure wõitlemise järel juhtus nendele ommeti õnneks, mau pääd otlast ära lüüa; siiski elas ta weel ja wehkles oma sabaga ümberringi enese ete, mis pärast mehed ühe suure raske puu tema peale weeretasiwad. Siis pöörsiwad n'ad sinna kohta tagasi, kus n'ad palju ussa näinud maa seest wälja tulewad, neid ka weel maha lööma, mis weel seal elama jäänud; aga ei polnud enam ühte ainustki näha. Nemad tõiwad kohe kotu labidad ja hakkasiwad sinna kohta maa sisse kaewama, aga imeks pannes ei leidnud nemad ühte ainust ussigi. Aga kui n'ad weel sügawamale maa sisse kaewasiwad, puutusiwad n'ad ühe raud asja külge, mis n'ad kohe rutuga wälja kaewasiwad ja waata imet, see oli üks suur nelja nurgeline raud laegas, täis kuld raha tükatid. Nemad tõiwad seda sealt

ära, näitasivad seda leidu oma wanematele ja andsivad suurem osa nende käte, kellest nemad ühe kiriku lasivad ehitada, kellele nimi „Nullamaa“ kirik pandi. Selle mälestuseks saanud veel uuemal aéal iga Püha pääwal seal kirikus nende alustajate eest tänu tehtud. Kus see ussi kroon jäänud, teadwad sealt rahvas praegugi veel küllalt rääkida.

Tart risti papp.

Talumees müütas linna turu peal ühte emist kõige pörjastega. Ühe linna herra läks ta juure kauplema, tahis teda pilgata ja ütles: „Talupoeg, mis so lastel wiga on, et n'ad nõnda nutwad?“ Peremees ei pannud pahaks, et teda pörjaste isaks ehk pörjad tema lasteks nimetati, waid ütles: „Ei, auulik herra, ei n'ad ei nuta mite, nagu Teie arwate, waid n'ad rõõmustawad endid wäga selle üle, et nende risti papp neid waatama ja teretama tulnud.“ Herra mõistis, mis see wastus tähendas ja läks oma teed.

Ära pilka talupoega, Sest tal pole mite aega
Pilkamisi wälja mõelda, Targaste sul' wasta öölda.
Ära mõtle, et ta rumal, Ehk ta pää on kerge rumal.
Katsu teda pilgata, Küll ta mõistab wastata.

Noort'jand.

Üks linna noormees sai warguse pealt jälle kinni mõetud ja wangi torni pandud, kus ta juba mõnda korda istunud. Politsei kohtu herrad küsisivad teda: „Kuule kelm, sina tuled

juba künnuet korda wangi hoonesse?“ Sest ta oli neile wäga tuttav. „Kas mina? jah see on tõsi,“ wastas koer julgeste. „Jah herrad, teil on õigus. Sest kust linna noored mehed ehk noort'jandad wahest muudu siia saawad, kui ühe peab jälle teist wiisi katsuma, kui töö kaela peale wautab. Kui poleks siin wangi hoonid olemas, siis oleks küll meite suguste meestel wäga sagedaste nälga käes ja peenile pens olerwat.“

Walla üle walitseja mees.

Üks kogukonna kooli õppetaja tuli ühe mõisniku juure ühe tarwilise asja pärast, kes tema nime ja seisust küsis. Ta ütles seda ja lisas veel sinna juure: „Minu olen üle walla walitseja mees.“ „Mis walla walitseja mees,“ küsis mõisnik, „kuidas sa seda wõid olla?“ „Lubage ma seletan, auus herra, kuidas ma see olen,“ ütles kooli õppetaja. „Minu walitsen walla laste üle ja lapsed walitsewad oma emade üle ja nendel on jälle illem wõimused isade, see on: oma meeste üle. Waatke nõnda olen mina kõige oma walla walitseja mees.“

Linna Leena.

„Kuule, Leena! mis sa wõttad sealt mo kirjutuse laua pealt, wiskad ahju ja põletad ära?“ ütles kohtu kirjutaja oma tüdrukule, keda ta lühike aeg eest linna koolist oma juure teenima wõtnud. — „Täis kirjutud raamatud ja paberid; need walged ehk puhtad lasen ma olla,“ wastas Leena, kes oma täis kirjutud kooli raamatutega ühe nõnda oli teinud.

Gamba walu wasta.

Katsu jalad hästi soea wee sees pidada, mis nõnda pala on, et wõid wälja kannatada, aga et mite jalgu ära ei põleta; ehk ka hästi külma wee sees hoida, nõnda kui wõid;

ehk jälle küllma wet suhu wotta ja hoida, mis walu ära ehmatas; ehk tules kuumaks tehtud waud naela woi warda otja walutawa hamba peale natifeseks aeaks panna, aga nõnda, et mite suu ligi ei puudu, ehk palet soea kiwi woi palawa tuhaga täidetud riide wasta hoida. Parema rohi on: osta apteekist hamba walu pillid, mis pole kallid ja pane tera walutawa kattelise hamba sisse. Kõige parem nõu: mine linna hamba arsti juure. Kas tead, mis weel üks waga hea hamba rohi on ja iga ühel omast käest küllalt, selle rohu nimi on: kannatus, mis küll raha ei maksa, aga waga raste ja walus rohi on.

Kõha wasta.

Seeda soo kaeru ehk kaljusid ummu al kammis heaste, nõnda et pool wet ära keend, lase jahutada, kalla pudeli sisse ja siis jo seda wedelat leigest peast. Ka teeda ummu al nõmme ehk männiku walgid jamlud, kurna läbi riide ja lase ära jahutada, mis paksuks jääb nagu pilwe woi lüdu, siis pruugi seda kammis kawa aega, — katab kõha, rinna haigust ja on ka tiiskuse wasta.

Wiina wend.

Toho sõge! wana mees, kui hirmus kaltfakas sina wälja nääd, just kui kõige kolebam erne hirmutis, hoia ennast tule eest, muidu woid sinna põlema panna. Sul on jo ka üks suur tugew täis kaswand poeg, kes küll kawa waeste koolis käinud; kas ta sinu eest ei muretse?

(Pääd norfu lüües.) Minu poeg hundi händ? Sumal paraku! Mina olen teda koera jo aegsaste palunud, mulle eesmärgiks ja õppetuseks olla ja mind aidata. Ta on seda teinud ja ka üheks kaltfakas saanud; need narud, mis mul praegu ümber on, wahetas minule ja mo kolebamad konjud wõttis omale, poole kortest wiina andiski peale kauba.

Truu noorik.

„Mo kallis Maari, waewalt oleme alles kirjuti altari eest ära, ja juba jul on pisarad silmas?“

„Kirikjanda sõnad on mo siidant waga liigutand ja sulatand. Maene peab' oma isa ja ema maha jätma ja oma mehe poole hoidma. Kui ma oleks oma wannemid armastand, siis ma poleks mite sinule tulnud,“ ütles noorik filmi pühkides ja röömuga oma mehe otja wahtides.

Waata, usu, teda?

Üks rebane kuulutas kanadele ja kuskedele, kes puu otsas istusiwad, jäädawat rahu ja sõbrust, ja ütles ennast kõige loomade poolest wälja saadetud, seda röömu sõnumit kõige esmalt kanadele kuulutama, nõnda et hunt ja lammas, rebane ja kanad olla teine teise wahel lõpmata armastuse ja rahu seadust teinud, mis ita ja igaweste peab jääma. Selle libeda kõnega piüdis ta kuu puu pealt maha meelitada. Aga kuf ütles: „Seda kuulen ma waga hea meelega!“ ja sirutas oma kaela õige pikkale. Rebane küsis: „Mis sa waatad, wend?“ Kuf oli kawal ja ütles: „Ma nään ühte kätti laugelt koertega sia poole tulewad.“ Rebane ütles: „Pean juttu lõppetama, ei mul põle enam aega, pean minema.“ Kuf wastas: „Ole hea mees, oota natuke, ja rahu seaduse kuulutaja, jää weel sia. Siis tahame meie ka sinu juure maha tulla, kui näame, et koerad sinuga sõbrad ja rahul on.“ Rebane ütles rutuga: „Ei n'ad ei tea weel sest asjast ühtegi,“ ja pani joostes metsa poole minema nagu oraw.

Ära usu petja juttu mite koke waga ruttu; Pane hästi sõpra tähel, pettis wiis on mõne mehel.

Piltaja oma häbi.

Üks uhte linnas koolitud mees tahtis maa meest jutu sees pilgata, kellega lapse põlves ta koos mänginud ja ütles: „Mis sina müürisepa poeg räägid ja tead ka?“ See aga ütles temale tasfastele wasta: „Jah küllab mina see olen; aga siis kui minu isa müürisep oli ja müüri tegi, oli Teie isa minu isal käte kandjaks ja pidi kiwa, saue ja lubja ete ja käte tooma ja minu isa tegi müüri. Rummas on nüüd suurem, kas müürisepa wõi käte kandja poeg? Aga tema häbenes ja pani minema, sest ta oli rumal.

Ära põlga seda põlwe, kus sees oled süündinud, Ega ole auu peal julge, mis sa omal teeninud. See maad ja rahwast rõõmustab, kes oma sugu armastab.

Julge kuningas Karl XII.

Kui Rootsi kuningas Karl XII. Straalsuntis Saksa maal sõas laagris ühes majas oma kirjutajat lastis raamatuid kirjutada ja temale seks sõnu et ütles, langes üks tule pom, selle maja katusest sisse, läks sees lõhki ja purustas enamiste kõik tuad ära, ka löi selle tua müürist seina sisse suure auugu, kus nemad kirjutasiwad, aga õnneks ei püüdnud midagi nende külge. Kirjutaja käsi, kes sest suurest pangust ja põrutamisest üsna wärises, oli sulg maha kukkunud.

„No mis see nüüd on?“ küsis kuningas rahulikult, „miks pärast Teie ei kirjuta enam?“ — „Oh kuningas, üks tule pom!“ ütles kirjutaja wärisedes ja ei wõinud enam üht sõnagi öelda. „No“, wastas kuningas, „mis meil sellega tegemist on, kirjutage aga edasi.“

